

In die hof van de eerste dag der week,
de tuin rondom het lege graf,
zou je bloemen verwachten
en vogels die van harte zingen.

Maar het is nog vroeg,
het is op Paasochtend nergens zo vroeg als in het Johannesevangelie.
De andere evangeliën spreken van de morgenstond
en dat doet veel verwachten,
want de morgenstond heeft goud in de mond.
Marcus zegt zelfs dat de zon opging
en inderdaad in alle vroegte,
dan hoor je de vogels zingen en openen de bloemen hun hart,
maar volgens Johannes was het nog donker.
Het is nergens zo vroeg Pasen als bij Johannes.

Geen vriendelijk licht dat hen leidt,
integendeel, er gloort hier niets.

Het is vaak donker in het Johannesevangelie,
maar dan hoor je telkens Jezus zeggen:
'Ik ben het licht voor de wereld.
Wie mij volgt loopt nooit meer in de duisternis.'

Of: 'Nog een korte tijd is het licht bij u.
Ga uw weg zolang het licht is
en laat de duisternis u niet overvallen;
wie in het donker loopt weet niet waar hij heen gaat.'

Of nog eens: 'Ik ben het licht dat naar de wereld is gekomen,
opdat ieder die in mij gelooft niet meer in de duisternis is.'

Nu is het licht gedoofd,
het ligt begraven met een grote steen ervoor,
ondoordringbaar.
Maria van Magdala, hoewel zij hem gevolgd heeft,
zij loopt in het donker en zij weet het.
In het hazengrauw ontwaart zij dat de steen van het graf is weggenomen.
Het staat er zo, dat je niet weet wat ze zag.
Zag ze die steen
of zag ze die steen nu juist niet
omdat hij was weggehaald?
Ze zag, dat de steen er niet meer was.

Wat zij zag, was een niet zien:
zij miste de steen, zij zag wat ontbrak, weg, zoek, kwijt,
's morgens, terwijl het nog donker was.

Het eerste woord voor 'zien' dat hier gebruikt wordt
is 'ontwaren', tasten in het duister, blinde schrik, je gelooft je eigen ogen niet.

Ilings ijlt ze naar Petrus en Johannes.
Waren die al op?
Ze schrikken op.

Maria laat hen weten wat ze heeft gezien of vooral niet gezien:
'Ze hebben de Heer uit het graf weggenomen.'
'Wij weten niet waar ze hem nu neergelegd hebben.'

Een zin die begint met 'ze'
laat dikwijls zien hoe machteloos je je voelt en bang.
Beklemmend: 'ze' doen ook maar.
Je weet niet wie.
'Ze' is niet een algemeen 'men'.
'Ze', dat zijn de anderen,
degenen die je tegenstaan,
gevaarlijk, je vertrouwt het niet,
je vertrouwt 'ze' niet.
Zij tegenover wij: 'wij weten niet waar ze hem hebben neergelegd.'

De blote feiten, je ziet het er niet aan af.
Het graf is leeg, je staart je blind op wat er niet is.

Dan neemt het evangelie zijn loop.
Petrus gaat op weg, Johannes ook,
ze lopen samen snel voort,
Johannes nog sneller dan Petrus.
En Johannes komt dus het eerst in de hof
bij het graf
en buigt zich voorover, hij tuurt naar binnen
en ontwaart – hetzelfde woord als bij Maria – daar de linnen windsels.

Maar dan is Petrus daar ook,
hij gaat het graf binnen om het in ogenschouw te nemen.
Hij stapt er in en prompt wordt er een ander woord voor 'zien' gebruikt.
Niet meer die bange vluchtige blik, dat eerste ontwaren,
maar een aanschouwen: hij zag die doeken liggen,

maar ook hoe de doek die Jezus' hoofd had bedekt,
niet bij de andere doeken lag.
Die zweetdoek was opgerold en lag terzijde.

Dat onderscheidende zien, 'theorie' staat er in het Grieks
– theorie, dat duidt op distantie – ,
niettemin: er begint je iets te dagen:
wat wil dit toch beduiden?

Het is als met bijbellezen:
kijk maar, er staat niet wat er staat.
Met een onderzoekende blik kijkt Petrus rond.

Dan de derde episode
en weer een ander woord voor zien:
nu stapt ook Johannes het graf binnen
en hij zag het en geloofde.
Dat is een zien, dat je in het Nederlands moet vertalen met 'inzicht'.
Daar komt een innerlijk oog bij kijken.
Er staat niet meer omschreven wat hij daar precies in het graf heeft gezien:
de schikking van die doeken of wat dan ook.
Nee, dit zien keert zich naar binnen: hij zag het en geloofde.

Zo heb je dus alle recht van de wereld
om te zeggen dat jij het niet ziet of nog maar half.
Hier in dit kleine stukje tekst is het alleen Johannes die tot inzicht is gekomen.
Maar hij is dan ook de evangelist op wiens naam dit hele evangelie staat.
Van hem moet je het horen,
van hem word je het gewaar.

Pasen wordt in de kerk gevierd met halleluja's voor en na
als het grootste feest van de lieve christenheid
en dat is het ook.
Maar tegelijkertijd is het verschrikkelijk,
want geen enkel ander feest laat je zo peilloos diep
kijken in de leegte van het gemis.

Niet het geloof
maar het nihilisme wordt hier gevoed.
Kijk toch, hoe leeg het graf is
en hoe Godvergeten Maria daar wegloopt.

Pasen begint bij Johannes terwijl het nog donker is.

Dat moet je weten.
Ook dat Pasen pas iets zal worden
als je eerst heel diep in de afgrond van het gemis hebt gekeken.

Pasen is beangstigend, je staat oog in oog met de leegte.
Pas als je dat aan kunt, pas als je dat uithoudt,
als je zoals Maria blijft staan bij het graf,
zul je hem ontmoeten en zevenmaal halleluja zingen,
maar niet zo hard.

Het graf is leeg.
Tot op de dag van vandaag
moet de lieve christenheid het hebben van het lege graf
als een ruimte die hier van Godswege is uitgezet.

Je kunt zeggen: de kerk is als het lege graf.
Ik bedoel dit gebouw, de stenen, hout en glas,
de gewelven,
het is een ruimte die openstaat voor vragen, verwondering, verdriet, wanhoop,
en alles wat die eerste Paasgetuigen daar naar binnen brachten.
Geloof ook, maar dat niet op de eerste plaats.
Ja, deze ruimte is groot genoeg en leeg genoeg om dat te kunnen herbergen.

Als de kerk het lege graf is waar je naar toe kunt ijlen,
dan is het zaak dat deze ruimte zich niet meteen vult
met groot geloof
en belijdenissen van dik hout zaagt men planken,
maar dat deze ruimte leeg genoeg blijft
en dus openstaat voor Maria, Petrus, Johannes
en wie er in hun gevolg maar meekomen.

O ja, je kunt de steen weer toerollen en dichtmetselen,
de deuren vergrendelen en verzegelen,
maar dan wordt het hier wel heel bedompt,
een graflucht, verstikkend,
dan vult deze ruimte zich als vanzelf met het grote gelijk,
met angsten die worden overschreeuwd,
dan verdicht de gemeente zich tot een gezellig onderonsje
dat geen ruimte meer biedt voor wat boven ons uitgaat en buiten ons omgaat.

Nee, dit gebouw van hout en steen,
het is het lege graf,
een ruimte van Godswege uitgespannen

om ergens hier, binnen of buiten,
de Levende te ontmoeten.

Want wie ben jij, dat jij deze hele ruimte zou moeten vullen met jouw geloof?
En wat is onze gemeente, dat zij heel deze ruimte in beslag zou nemen met haar
besognes?

Ja, maar ik moet het wel mee kunnen maken.
Ja, maar ik moet er wel achter kunnen staan.
Ja, het moet mij wel aanspreken.
Ik moet er mezelf wel in kwijt kunnen.

Is het niet van een ongelooflijke hoogmoed,
dat wij deze ruimte zouden willen invullen?

O ja, ik weet dat het heel moeilijk is het lege graf leeg te laten,
de ruimte open te houden,
deze gewelven niet op te stoppen,
want je neemt toch graag iets eigens mee,
een laatste zekerheid,
een mens staat niet graag met lege handen.

Een mens komt – ook bij Christus – liefst met iets aandragen
waar hij zich op kan laten voorstaan:
ik heb grotendeels mijn leven lang in u geloofd,
me voor u het vuur uit de sloffen gelopen, lieve Heer.
Of was het voor mezelf omdat ik deze openheid, deze ruimte, deze leegte
anders niet aan kan?

Wat is er zo schrikwekkend aan de leegte?
Dat je in het niets verdwijnt.
Het lege graf is het afvoerputje
waardoor je wordt weggezogen
en gorgelend leegloopt.

De leegte van gemis en afscheid is verschrikkelijk,
want de leegte verbindt zich met eenzaamheid:
een vruchteloze schoot,
een alomtegenwoordig niets,
de lege stoel, een koud bed, niemand die iets terugzegt.

En daarom ben je geneigd het lege graf uit de weg te gaan,
het is een afgrond.

Maar het evangelie dwingt je eraan te geloven.

Met Pasen vier je dat het graf leeg is.

Christus is opgestaan.

Je zingt halleluja voor en na en je weet:

geloof is niet jouw zienswijze.

Inzicht wordt in je gewekt,

opgewekt,

zoals Christus is opgestaan.